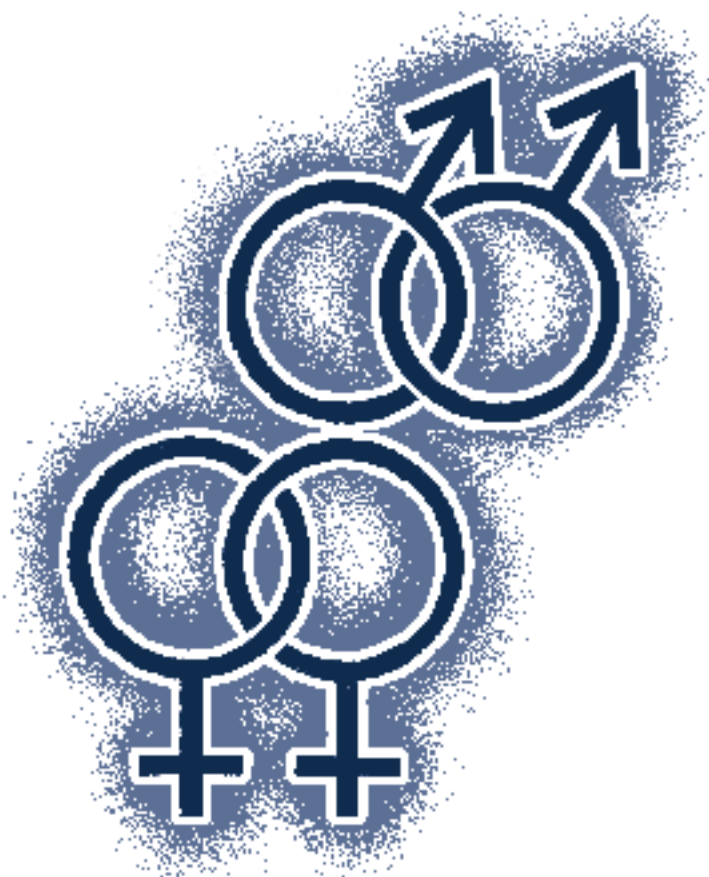

6. Gayové a lesbičky

Obsah

483	CÍLE
484	<i>NÁZORY NA HOMOSEXUALITU</i>
491	HOMOSEXUALITA
494	COMING OUT
496	<i>NEPŘÍJEMNÝ ZÁŽITEK</i>
499	<i>COMING OUT – VÝPOVĚĎ GAYE</i>
501	<i>COMING OUT – VÝPOVĚDI LESBIČEK</i>
503	HOMOSEXUALITA VE SPOLEČENSKÉM KONTEXTU
508	<i>PARLAMENTNÍ DEBATA – ZÁKON O PARTNERSKÉM SOUŽITÍ</i>
515	INTERNETOVÉ ODKAZY A POUŽITÁ LITERATURA

Cíle

studenti:

- umějí vysvětlit příčiny vzniku homosexuality
- uvědomují si genetickou determinovanost homosexuality
- rozlišují mezi homosexualitou a sexuální deviací
- rozlišují mezi homosexuálním chováním, jednáním a sebeidentifikací
- vědí, jak velké části populace se homosexualita týká
- chápou příčiny a projevy psychologické zátěže homosexuálů
- umějí vysvětlit pojem coming out
- uvědomují si kulturní podmíněnost vnímání homosexuality
- mají strukturovaný názor na problematiku registrovaného partnerství a dokážou ho racionálně obhajovat

Názory na homosexualitu

Cíle

studenti

- umějí formulovat vlastní názory na homosexualitu
- uvědomují si postavení homosexuálů ve společnosti
- dokážou zaujmout racionální stanoviska k právnímu postavení homosexuálů
- znají základní fakta o homosexualitě

Velikost skupiny

libovolná

Čas

40 minut

Pomůcky

- tabule (flip chart), křída (fix)
- kopie dotazníku Názory na homosexualitu pro všechny studenty
- maximálně zvětšená kopie dotazníku pro zaznamenání výsledků (možné též heslovitě přepsat dotazník na tabuli nebo flip chart)
- výsledky dotazníkového průzkumu (viz Informace pro učitele)

Popis / postup

1. Rozdejte studentům kopie dotazníků.
2. Uveďte, že cílem aktivity je prozkoumání spektra názorů na homosexualitu ve třídě a porovnání s výsledky veřejného průzkumu.
3. Dejte studentům čas (asi 10–15 min) na vyplnění dotazníku.
4. Vyzvěte studenty, aby postupně zapsali své odpovědi na tabuli (čárka u dané verze odpovědi).
5. Na tabuli přečtěte a shrňte výsledky třídního průzkumu.

Názory na homosexualitu

Hodnocení / reflexe

Reflexe spočívá ve společné interpretaci výsledku a v jejich porovnání s výsledkem veřejného průzkumu Pavly Janošové. Vyzvěte studenty, aby zdůvodňovali své odpovědi v dotazníku a srovnávali je s veřejným výzkumem.

Návrhy možných otázek k diskusi nad jednotlivými body dotazníku:

- *Jak může prostředí, ve kterém se pohybujete, ovlivnit váš názor na homosexualitu?*
- *Hovoří se o homosexualitě v médiích? Informují média o homosexuálech korektně, nebo byste jim v tomto směru něco vytkli?*
- *Hovoří se u vás v rodině / škole otevřeně o homosexualitě nebo je toto téma tabu? Pokud ano, proč?*
- *Jaké má tabuizace homosexuality příčiny a jaké může mít důsledky pro homosexuály? Kde hovoříte o homosexualitě nejotevřeněji?*
- *Jak by ovlivnilo schválení zákona o registrovaném partnerství sociální situaci homosexuálů? Jaká je jejich situace podle vašich představ nyní? Myslíte si, že homosexuálové jsou nuceni svou identitu skrývat? Proč? Z jakého důvodu jste (ne)souhlasili s registrovaným partnerstvím?*
- *Umíte zdůvodnit svůj názor na vznik homosexuality? Kde jste si názor vytvořili / získali? Kde je možné získat kvalitní informace o homosexualitě?*
- *Pokud jste volili odpověď 5a), jak byste homosexuálům vysvětlili, že nemají právo na sexuální život?*
- *Je podle vás možné heterosexuální přizpůsobení homosexuálů?*
- *V čem spočívá podle vás nebezpečí výchovy dítěte osamělým rodičem? V čem spočívá nebezpečí výchovy dítěte homosexuálním párem? Jak se k této otázce staví společnost? atp.*

K realizaci diskuse je vhodné nastudovat informace pro učitele a během diskuse studenty seznámit se současným stavem výzkumů příčin homosexuality, s jejím pojmáním v minulosti, s pojmy bisexualita, homosexuální chování, s podílem homosexuálů ve společnosti atd.

Názory na homosexualitu

Dotazník Názory na homosexualitu

1. Kdo ovlivnil nejvíce váš názor na homosexualitu a lidi, kterých se týká?

- a) církve nebo náboženská organizace
- b) televize, tisk
- c) škola a učitelé
- d) rodiče a příbuzní
- e) kamarádi a známí
- f) osobní setkání s někým z nich
- g) nikdo mě neovlivnil

2. Kdyby došlo ke schválení zákona o registrovaném partnerství, ovlivnil by podle vás významně sociální situaci homosexuálů?

- a) ano
- b) možná
- c) ne
- d) nevím

3. Kdybyste o tom mohl(a) rozhodovat, souhlasil(a) byste se schválením tohoto zákona?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

4. Člověk se podle vás stává homosexuálním v důsledku

- a) vrozených dispozic
- b) zkušenosti z dětství, mládí apod.
- c) obojího (vrozených dispozic i zkušeností z dětství a mládí)
- d) nevím

5. Homosexuálně orientovaní lidé by podle vás měli usilovat o život

- a) v pohlavní zdrženlivosti
- b) v homosexuálním partnerství
- c) snažit se o heterosexuální přizpůsobení
- d) jak sami cítí

Názory na homosexualitu

6. Uvažoval(a) jste někdy nad tím, že by někdo z vašich blízkých mohl patřit k homosexuálně orientovaným lidem?

- a) uvažoval jsem o tom
- b) některé osobně znám
- c) nenapadlo mě to
- d) považuji to za nemožné

7. Kdybyste měl(a) přidělit do pěstounské péče dítě, o které nemají zájem žádní manželé, a měl(a) byste vybrat z uvedených kandidátů, koho byste vybral(a)?

- a) osaměle žijící žena
- b) osaměle žijící muž
- c) dvě ženy žijící v trvalém homosexuálním svazku
- d) dva muži žijící v trvalém homosexuálním svazku
- e) nikomu z uvedených

8. Zkuste se zamyslet nad tím, co by vám nejvíc vadilo, kdybys byl(a) v situaci homosexuála?

- a) nemožnost mít dítě
- b) osamělý bezpartnerský život
- c) odsouzení společnosti
- d) do této situace se nemohu vžít

9. Četl(a) jste někdy knihu nebo alespoň časopis, který se týká homosexuality?

- a) ano
- b) ne

(upravený dotazník z Janošová, P.: Názory na homosexualitu v současné společnosti. 1. vydání, Praha, Karolinum 2001.)

Názory na homosexualitu

Výsledky výzkumů

(podle Janošová, P.: Názory na homosexualitu v současné společnosti)

1. Kdo nejvíce ovlivnil váš názor na homosexualitu...?	odpovědi v %
církev nebo nábož. organizace	12
televize, tisk, škola	39,2
rodina a známí	19,9
osobní setkání	17,1
nikdo	26,5

2. Ovlivnilo by schválení o registrovaném partnerství sociální situaci homosexuálů?	odpovědi v %
ano	43,6
možná	30,1
ne	11,5
nevím	13,7

3. Souhlasil(a) byste se schválením zákona o registrovaném partnerství?	odpovědi v %
ano	52,2
možná	24,5
ne	22,0

Názory na homosexualitu

4. Člověk se stává homosexuálním v důsledku	odpovědi v %
vrozených dispozic	37,9
zkušeností z dětství...	2,5
obojího	56,1
nevím	2,9

5. Homosexuálně orientovaní lidé by podle vás měli usilovat o život	odpovědi v %
v pohlavní zdrženlivosti	22,3
v homosexuálním partnerství	61,5
snažit se o heterosexuální přizpůsobení	7,6
jak sami cítí	7,8

6. Uvažoval jsi někdy nad tím, že by někdo z vašich blízkých mohl patřit k homosexuálně orientovaným lidem?	odpovědi v %
uvažoval jsem o tom	32,4
ano, některé znám osobně	17,4
nikdy mě to nenapadlo	44,3
považuji to za nemožné	1,7

Názory na homosexualitu

7. Kdybyste měl(a) přidělit do pěstounské péče dítě, o které nemají zájem žádní manželé, a měl(a) byste vybrat z uvedených kandidátů, koho byste vybral(a)?	odpovědi v %
osaměle žijící žena	67,7
osaměle žijící muž	35,5
dvě ženy v trvalém homosexuálním vztahu	22,6
dva muži v trvalém homosexuálním vztahu	16,4
nikomu z uvedených	20,1

8. Zkuste se zamyslet nad tím, co by vám nejvíc vadilo, kdybys byl(a) v situaci homosexuála?	odpovědi v %
nemožnost mít dítě	26,0
osamělý bezpartnerský život	24,8
odsouzení společnosti	52,9
do této situace se nemohu dostat	7,6

9. Četl(a) jste někdy knihu nebo alespoň časopis, který se týká homosexuality?	odpovědi v %
ano	46,6
ne	52,2

Homosexualita

Definice

Homosexualitas atis (řecky homos – stejný, latinsky sexus – pohlaví) – homosexualita, pohlavní náklonnost k osobě téhož pohlaví. Oproti tomu heterosexuality (řecky heteros – jiný, různý) označuje pohlavní náklonnost k osobě opačného pohlaví.

Homosexualita je geneticky podmíněný celoživotní a neměnný stav, při kterém jedinec za účelem sexuálního a citového kontaktu dává přednost osobám stejného pohlaví. Takto vytvořený vztah se svojí kvalitou plně vyrovná vztahu heterosexuálnímu.

Homosexuálně orientovaní muži jsou označováni jako homosexuálové (v poslední době se prosazuje i z angličtiny převzatý termín *gayové*), homosexuální ženy jako *lesbičky* (podle ostrova Lesbos, na kterém žila řecká básnířka Sappfó, autorka básní opěvujících lásku mezi ženami (v 6. století př. n. l.).

Odborníci rozlišují *homosexuální chování* od *sexuální identifikace* a sexuálního prožívání.

Homosexuální chování. Ne každý, kdo měl někdy ve svém životě homosexuální zkušenost, se musí cítit homosexuálem, na druhé straně se velká část homosexuálně orientovaných lidí může v určité fázi chovat heterosexuálně. Mnoho lidí si svými sexuálními tendencemi a zaměřením není po celý život úplně jistá. Heterosexuálně založené osoby se za určitých nepříznivých podmínek, kdy je jim znemožněn kontakt s osobami opačného pohlaví, mohou chovat homosexuálně (v internátech, věznicích, v armádě), někteří lidé zase po dlouhém období heterosexuálních kontaktů zjistí, že nacházejí mnohem větší uspokojení v homosexuálním kontaktu. Někteří heterosexuální muži zase preferují homosexuální pohlavní styk ze strachu před „selháním“ u žen. Řada lesbicky orientovaných žen se převážnou část svého života chová heterosexuálně, jako důvod se většinou uvádí touha po mateřství, která nesouvisí se sexuální orientací. Obecně se však soudí, že ve všech případech homosexuálního chování mají aktéři určitou homosexuální dispozici.

Sexuální identifikace se týká vlastního sebepojetí člověka, označuje, za koho se jedinec sám pokládá a s jakou společenskou rolí se ztotožňuje. Opět se však může za určitých okolností se skutečnou sexuální orientací rozcházet. Nemusí jí vždy odpovídat sexuální chování a sexuální prožívání. V chování některých lidí můžeme najít převládající „mužské“ nebo „ženské“ rysy bez závislosti na pohlaví. Tyto rysy chování ovšem nejsou důkazem o sexuálním zaměření dané osoby. Zažitý stereotyp gaye jako vyšňořeného muže s vysokým hlasem a „zženštilými“ způsoby je mylný. Muži se „zženštilými“ rysy chování a zálibou

Homosexualita

například v kosmetice mohou být jednoznačně heterosexuálního zaměření, obdobně jako vzhled a jednání mnoha gayů bychom označili za ryze „mužské“. Méně rozšířený, ale stejně mylný je stereotyp lesbiček jako obhroublých mužatek s „mužským“ chováním.

Se sexuální identifikací souvisí dvě formy pohlavního sebepožívání: *transsexualita* a *transvestitismus*. Transsexuálové mají na rozdíl od homosexuálů negativní vztah ke svému vlastnímu tělu, zvláště k jeho pohlavním znakům a sexuálním projevům. Touží se podobat druhému pohlaví, preferují jeho typické záliby, v dospělosti často podstupují hormonální léčbu a chirurgickou změnu pohlaví. Transvestité touží podobat se něčím druhému pohlaví. Muži se většinou převlékají do typicky ženského oděvu.

Výskyt transsexuálů a transvestitů v populaci je velice nízký, odhaduje se na 0,003% (1 transsexuál nebo transvestita na 30 000 lidí, ne všichni aktéři transvestit show musí být nutně skuteční transvestité). Mezi transsexualitou či transvestitismem a homosexualitou neexistuje přímá souvislost.

Sexuální prožívání je považováno za nejpřesnější ukazatel pohlavní orientace jedince, týká se nejniternějších přání, tužeb, fantazií člověka v oblasti sexuality, které ovšem nemusí být v souladu s jeho sexuálním chováním a sebepojetím. Jak jsme uvedli, poměrně velká část lidí se během svého života chová jak heterosexuálně, tak homosexuálně, často jsou však motivováni vnějšími vlivy; společenským prostředím, v němž žijí. Jev, kdy jedinec ani v nejniternější oblasti své osobnosti není schopen rozhodnout, které pohlaví preferuje, protože ho obě vzrušují zhruba stejně, se nazývá *bisexualita*. Bisexuálové si partnery nevybírají podle pohlaví, ale podle osobní přitažlivosti, sympatií a jiných vlastností.

Příčiny vzniku homosexuality

přes veškerou snahu odborníků a řadu výzkumů nám v současné době nemůže věda poskytnout jednoznačnou odpověď na otázku, jak a proč homosexualita vzniká.

O vzniku homosexuality existují zhruba 4 skupiny teorií.

Teorie o dědičnosti homosexuální orientace tvrdí, že na vzniku homosexuality se podílí především genetické dispozice. Při výzkumu pohlavních chromozomů u mužů byl na hrotu dlouhého raménka chromozomu X (který získává syn dědičně od matky) nalezen gen či geny, jež jsou pravděpodobně odpovědné za homosexuální orientaci. U lesbických žen však genové zvláštnosti nalezeny nebyly.

Teorie o vlivu vývoje lidského plodu v prenatalním období říká, že homosexualita vzniká v prenatalním stadiu vývoje jedince. Mezi 4.–6. měsícem vývoje plodu, kdy probíhá

Homosexualita

sexuální rozlišení centrální nervové soustavy, dojde k nevyváženosti přísunu hormonů do center zodpovědných za sexuální orientaci. Výsledkem je homosexualita.

Teorie o vlivu výchovy a rodinného prostředí pokládá za příčiny mužské homosexuality přítomnost dominantní matky a absenci silného otcovského vzoru v dětství. Slabinou této teorie je, že velmi mnoho heterosexuálů vyrůstalo v rodinách bez otce a s autoritativní matkou, na druhé straně řada homosexuálů pochází z rodiny se zcela tradičním rozdělením mateřské a otcovské role.

Teorie vlivu sexuálního zneužití připouští vznik ženské homosexuality vlivem negativního sexuálního zážitku (předčasný sex, znásilnění apod.). Většina pohlavně zneužitých dívek však spíše odmítá vlastní sexualitu vůbec a případný odpor k mužům velmi zřídka kompenzuje náklonností k ženám. Tato teorie v současné době ztrácí v odborných kruzích zastání.

Většina odborníků se shoduje v závěru, že se na vzniku homosexuální orientace podílí více faktorů. Formují ji především biologické vlivy, v menší míře pak vlivy postnatální u geneticky disponovaných jedinců.

V každém případě je homosexualita stavem dobrovolně nezvoleným a vůli neovlivnitelným, jako taková by se tedy v občanské společnosti neměla stávat záminkou jakékoliv diskriminace.

Kolik procent homosexuálů je v populaci?

Nejčastěji uváděný výskyt homosexuality jsou 4% (až 10%) u mužů, 1% a více u žen. Tyto údaje jsou ovšem značně problematické, zvláště pokud rozlišujeme homosexuální chování, identifikaci a prožívání. V rozsáhlých a reprezentativních amerických výzkumech z osmdesátých let vyšlo najevo, že 37% dotazovaných mužů žilo po určitou dobu homosexuálně, za homosexuály se ovšem považovala pouze 2–4%. Výlučně homosexuálně se identifikovalo pouze 1% žen, alespoň k jedné lesbické zkušenosti se však přiznalo 9%.

V České republice byl poslední průzkum výskytu homosexuality prováděn v roce 1994. Za homosexuálně orientované se považovalo pouze 0,4% mužů a 0,3% žen, tedy podstatně méně, než v západních státech. Je ovšem krajně nepravděpodobné, že by v české populaci bylo méně homosexuálně orientovaných lidí. Výsledky spíše svědčí o tom, že ve společnosti stále panuje netolerance ke všemu, co vybočuje z tzv. normy, a že přiznání k odlišnosti je stále považováno za nebezpečné.

Coming out

Coming out (angl. come out = vyjít najevo) znamená odhalení vlastní, pravé identity svému okolí. U gayů a lesbiček je coming outem míněn konec skrývání vlastní sexuální orientace, konec vytváření falešného obrazu sebe sama a sdělení rodičům, přátelům, spolupracovníkům ad., jak je to ve skutečnosti s jeho pravou sexuální identitou.

V podstatě každý člověk, ať homosexuální či heterosexuální, prožívá v určitém životním období svůj coming out. Jde o období sebeuvědomění (svých motivací, tužeb, dlouhodobých přání, zájmů, temperamentu, schopností, vlastní sexuality, ale i například hranic vlastních možností atd.), přijetí sebe sama a prosazení vlastní osoby mezi ostatními. Každému se pravděpodobně někdy stalo, že okolí v něm chtělo vidět a také vidělo někoho jiného, než kým se skutečně cítil být. Pokusy opravit vlastní obraz v očích nejbližších mohou narážet na přirozenou neochotu okolí nový, pravdivý obraz přijmout, a jde tedy o proces často velmi bolestný, avšak očistný, uvolňující nastřádané napětí v mezilidských vztazích.

Pravděpodobně žádný homosexuál není nadšen, když si uvědomí svou sexuální orientaci. Je známa řada případů, kdy homosexuálové žádali lékaře, aby jim jejich orientaci „opravili“. V minulosti byly činěny pokusy, často velmi drastické, homosexualitu „léčit“. Žádná z metod ovšem nevedla k úspěchu, proto začala být homosexualita považována za neměnný stav a byla také vyňata z kategorie „nemocí“. Homosexualita je jedna z variant lidské sexuality. To ovšem nic nemění na skutečnosti, že se společnost často staví k homosexualitě (podobně jako ke každé odlišnosti od přijímané a sdílené normy) s předsudky, odmítáním či přímo odporem a posměchem. Homosexuála, který si uvědomí a přizná svou orientaci, čeká těžký zápas s vlastním sebevědomím, protože je často sám sebou zklamán. Většinou ho čeká dlouhé období smířování se sebou samým, spojené s psychicky velmi náročným skrýváním vlastní identity. Dlouhodobé přetvářka, lhaní, osamělost, nedůvěra k okolí i k sobě, absence životních vzorů a nedostatek pozitivního přijímání a sebezpotvrzení mohou vést k vážným psychickým poruchám a v mnoha případech až k sebevraždě, pokud daný jedinec nedokáže nezměnitelnou odlišnost přijmout a přizpůsobit jí své životní plány.

Když se podaří smířit se s vlastní osobou, čeká homosexuálního jedince neméně náročný úkol uspořádat si své vztahy s okolím. Ačkoliv největší oporou v obtížné životní fázi se mohou stát především rodiče, většina gayů a lesbiček považuje za nejobtížnější právě odhalení sexuální identity rodičům. Zejména matky nejsou často schopny přehodnotit své vlastní představy o budoucnosti svých dětí, vzdát se vyhlídky na manželství potomků a na vnoučata. Proto po coming outu často dochází k ochladnutí či přímo přerušování vztahů s matkou, a mladý člověk tak přichází o potřebnou oporu a citové zázemí. Posilou se naopak stávají přátelé a případně první partneri.

Coming out

Z komplikované situace má homosexuál, který si plně uvědomí svou sexuální identitu, několik východisek. Zejména nábožensky založení lidé volí variantu **dobrovolného celibátu**. Ne všichni jedinci však mají psychické dispozice pro toto řešení. Citové zázemí a intimní sdílení jsou pro většinu lidí předpokladem pro spokojenou pracovní a společenskou seberealizaci. Dobrovolné odmítání tělesné a citové blízkosti druhého člověka může vést k pocitům osamění, vyhoštěnosti, od nichž je jen krok k vážným psychickým poruchám. Druhou variantou je **citové popření a vstup do manželství**, které bývá u gayů často motivováno snahou nelišit se a neblokovat si případný společenský vzestup, lesbičky mnohdy ke vstupu do manželství vede touha po dítěti. Není však znám takřka žádný případ, kdy by pokus o heterosexuální přizpůsobení byl úspěšný a vedl k dlouhodobému harmonickému manželství. Dříve či později většina homosexuálů v manželství navazuje vedlejší homosexuální vztah, který pak zapříčiňuje problémy mezi manželi a jejich oboustranné citové strádání. Především v minulosti, kdy byla celková společenská atmosféra mnohem netolerantnější než dnes, řada homosexuálů uzavírala tzv. **krycí manželství**, tj. sňatky „naoko“ mezi gayem a lesbičkou s předběžnou domluvou o vzájemné citové a osobní nezávislosti. I tato varianta se ovšem podle průzkumů jeví jako dlouhodobě neudržitelná. Posledním modelem života gaye nebo lesbičky je **homosexuální partnerství**. Volbou této varianty na sebe homosexuál bere nesnadný úkol prosadit si představy o budoucnosti, své životní plány v rodině a nejbližším okolí. Vystavuje se velmi reálnému nebezpečí, že se stane terčem předsudků, stereotypů, posměchu či iracionální nenávisti: každá odlišnost nebo odchylka od obecně sdílené „normality“ plodí strach a nejméně namáhavým (a nejprimitivnějším) způsobem, jak se ho zbavit, je začít nenávidět. Navzdory uvedeným rizikům je varianta partnerství pro plnohodnotný život homosexuála dlouhodobě nejpříhodnější. Přes značné problémy spojené se sociálním statutem menšiny poskytuje homosexuální partnerství adekvátní citový a sexuální život a vede k upevnění vlastní identity, získání sebevědomí, k seberealizaci podle vlastních představ.

Nepříjemný zážitek

Cíle

studenti

- znají pojem coming out a umějí vysvětlit psychologická a společenská rizika s ním spjatá
- dokážou odhalit nejčastější předsudky vůči homosexuálům a racionálně je vyvracet
- chápou psychickou zátěž homosexuálně orientovaných jedinců

Velikost skupiny

do 25 studentů

Čas

40 minut

Pomůcky

- kopie textů 6.1.A – Coming out – výpověď gaye a 6.1.B – Coming out – výpovědi lesbiček

Popis / postup

1. Vyzvěte studenty, aby si vzpomněli na situaci ze svého života, kdy museli rodičům o sobě sdělit něco velmi nepříjemného, co ovšem nemohli změnit. Situace mohou studenti zapsat na papír.
2. Studenti si navzájem sdělí své zážitky. Není nezbytné nutit ke sdílení nepříjemných zážitků každého studenta, postačí několik výpovědí k rozpoutání diskuse.
3. Diskutujte se studenty nad vylíčenými situacemi. Diskusi můžete řídit pomocí následujících otázek:

Nepříjemný zážitek

- *Je sdělení nepříjemných skutečností jednoduché? Proč?*
 - *Odpovídá rodičovská představa o vás vždy realitě či vašim představám? Pokud ne, jaké to má důvody? V čem se představy liší?*
 - *Proč je obtížné prosazovat vlastní postoje a stanoviska?*
 - *Je podle vás v mezilidských vztazích lepší milosrdná lež nebo sdělení pravdy i za cenu, že se s tím ostatní budou těžko smiřovat? Může dlouhodobé lhaní nějak poškodit mezilidské vztahy? Jak?*
 - atp.
4. Seznamte studenty s pojmem coming out. Rozdejte studentům Výpovědi o coming outu, tak aby polovina třídy měla text 6.1.A a druhá text 6.1.B, a dejte jim čas k přečtení.

Hodnocení / reflexe

Diskutujte se studenty nad přečtenými texty.

- *Co vás ve článku nejvíce zaujalo? Co bylo hlavním problémem autorů výpovědí? Čeho se nejvíce obávali?*
- *Jednali byste jinak než lidé z výpovědi? Proč? Myslíte, že je výhodnější svou sexuální orientaci skrývat? Proč ano, proč ne?*
- *Pokuste se seřadit následující hypotetické situace podle toho, jak obtížné by bylo sdělit vašim rodičům pravdu:*
 1. berete drogy a již svůj stav nevládáte
 2. čekáte dítě a potřebujete poradit, zda se rozhodnout pro sňatek, nebo pro přerušení těhotenství
 3. nevládáte své studijní povinnosti a chcete ukončit studium
 4. jste gay nebo lesbička a nechcete dál lhát svému okolí
- *Zdůvodněte své volby. Které z uvedených situací se dají trvale a dlouhodobě změnit? Jaká jsou podle vás optimální řešení daných situací? Hrají v předpokládaných reakcích rodičů roli předsudky? Pokuste se je pojmenovat a případně vyvrátit.*
- *Souhlasíte s názorem, že „každý člověk je jiný“? Proč? Proč je podle vás obtížné lišit se od většiny?*
- *Znáte někoho ze svého okolí (není třeba jmenovat), kdo se setkal s problémem, jak sdělit pravdu o své homosexualitě okolí? Jak svůj problém vyřešil?*

Nepříjemný zážitek

Variace / pokračování

Studenti ve 2–5, maximálně šestičlenných skupinách připraví pětiminutový výstup pro následující situaci. Následuje diskuse o použitých argumentech i o způsobech argumentace.

Váš dobrý kamarád (kamarádka) je homosexuál. Jeho rodiče, když jim to sdělil, se s tím absolutně nedokázali vyrovnat, přestali s ním mluvit a chtějí ho vyhodit z domu. Přítel ví, že vás jeho rodiče mají rádi, a požádal vás, abyste společně za jeho rodiče zašli a pokusili se rodičům celou situaci znovu vysvětlit. Co byste rodičům řekli? Jak byste podpořili svého kamaráda?

Coming out - výpověď gaye

Text 6.1.A

V žádném případě není lehké být „jiný“. Není snadné přiznat si a říct nahlas: „Jsem gay.“ A co teprve rodičům! Jenže měli by to vědět. I když je utrpení, vidět je neinformované, nepřipravené, tápající. Když nevědí, co mají říct.

Moji rodiče naštěstí ten „nápor pravdy“ vydrželi. Mám takový pocit, že **7. srpna 1997** jsem se pro ně podruhé narodil. Každý porod bolí, ale stálo to za to. A kdybych měl na vybranou, udělal bych to znovu. **Být sám sebou je jediná cesta k tomu být člověkem a jako člověk žít.**

Říct, nebo neříct pravdu o sobě? Žít ve lži? Jak by ses zachoval(a) ty? Možná jsem šílenec, ale jsem v pohodě, a proto to řeknu zítra (7. 8. 1997). Jsem sám a budu na to sám, ale přežijou to, nic jiného jim nezbyvá. Často mi mamka říkala, že ošklivá pravda je lepší než sebebezčí lež. Nechci a nebudu lhát. Nestydím se za to, kdo jsem. Stydět by se měli ti, kteří to nepochopí.

Kdo mě nemá rád, nebude mě mít rád ani jako gaye. Kdo se mnou dosud mluvil a přestane mě nyní akceptovat, nebral mě nikdy. **Od slov je k činům někdy dlouhá cesta. Jsem na konci a bolí mě nohy.**

Již cestou z prázdninové brigády jsem přemýšlel, jak na to. Asi mi nebudete věřit, ale celou cestu jsem se usmíval. Přišlo mi to, co udělám, strašně komický. Není přece zvykem, aby děti seznamovaly rodiče se svou citovou orientací. Bylo by legrační, kdyby každý chlapec uspořádal rodinnou hostinu, sešlost nebo poradku, na které by prohlásil, že je heterosexuál.

Do schodů se mi šlo už hůře. – Byl u nás výjimečně klid. Bratr byl u kamaráda, mamka v křesle a taťka na pohovce. Klidný, i když ve tváři trochu křečovitý, jsem usedl do křesla. Digitálky ukazovaly 17.56. Říkám si: „Ještě čtyři minuty a pak to řeknu.“ – Mezitím se vedly rodinné řeči o ničem. Navrhl jsem, že udělám kávu. Sedli jsme si. Mamka začala jíst. – „Komplikace, sakra,“ pomyslel jsem si při pohledu, jak klidně jí. Počkal jsem, až dojí. Teď už mi bylo opravdu špatně. Možná jsem zbledl, nevím, pamatuju si jenom intenzivní tlukot srdce. Buch buch buch.

„Mami, víš, jak jsem říkal, že až přijde čas, tak ti něco řeknu? Tak teď nastal ten čas. Bude to ale něco hrozného.“ Mamka: „Ježíši, ty už nechceš studovat?“ – „Nemá to cenu, to bys neuhádla.“ – Jak mi později prozradila, myslela si, že se musím ženit. – „Já jsem totiž na kluky.“

„Proboha!“ rozbřečela se. „Proč nás bůh tak trestá?“ Vypadala velmi infarktózně. Proto všechny předem varuju, řekněte to radši dřív, nebo rodiče, obvykle matky, ten infarkt opravdu dostanou.

Coming out - výpověď gaye

„Musel jsem vám to říct. Vždycky říkalias, že je lepší ošklivá pravda než hezká lež.“ „Petříčku,“ pokračovala mamka s brekem: „A nedá se to změnit? A jak jsi na to přišel?“ Držela se za srdce a brečela. – Následovaly otázky jako z učebnice o coming outu: „A víš to jistě? Ani doktor ti nepomůže? Co budeme dělat? Jak to bude vypadat, když si budeš vodit domů kluky? Co řeknem lidem, až se budou ptát, proč se neženíš?“ – „V devatenácti?“ – „Kdo to ví? Kdo za to může? Jak se to stalo? Proč?“ Mamka neustále brečela. Hrůza!

Taťka jen mlčel, je klidás (díky bohu). Nebral to tragicky. Tvářil se jako obvykle. Normálka. Žádný údiv, reakce, nic. Klídek. Samotného mě to překvapilo. V duchu jsem si říkal, jak to že taky neděláš kravál? Záleží ti na mně vůbec?

O.K. Aspoň ten mi to nekomplikoval. – Máma brečela. Taťka říkal, ať nebrečí, že ten infarkt opravdu dostane.

Mamka začala mít otázky...

„A kdo se bude o tebe starat? Kdo ti bude vařit, prát? Kdo tě bude čekat v noci s teplou večeří?“ Nějak nechápala, že holek, který čekaj na manžela s teplou večeří, od dob její svatby poněkud ubylo. „Bude čekat kluk,“ odpověděl jsem. Neakceptovala to. Pořád mě litovala. Říkala, že to nepřežije. Nechápala, že nestojím o její lítost. Chci, aby mě přijali. Teprve teď se stanu jejich synem. Předtím jsem byl dítě.

Zoufale jsem vysvětloval, že není čeho litovat. Pomůžou mi jenom, když budou zdraví a budou mě tolerovat. „Ale co když narazíš na nějakýho zlýho člověka a co nemoci?“ „To se mi může stát, stejně jako ostatním,“ řekl jsem. Následoval krátký seznam lidí, kteří to o mně už vědí.

Díky internetu můžete být u mého coming outu. Sedím tu a píšu. Mamka asi nemůže usnout. Taťku jsem poprosil, aby ji uklidnil. Začínám si plně uvědomovat výhody dnešního dne. Je krásný nelhat. V budoucnu nebudu muset vymýšlet kostrbaté, nepravděpodobné příběhy o tom, jak někam jedu, s kým jsem, co budu dělat, o čem budeme mluvit. Teď už se nebudou ptát, co měla která holka na sobě. Stejně jsem si to nikdy nepamatoval. Nebudou mít „otravný“ řeči u televize, která z dívek je hezčí. Nebudou se ptát na můj oblíbený typ. A nevýhody? Ty si uvědomím asi později. Ale teď se cítím volný. Spadla ze mne všechna tíha. Jako bych se znovu narodil.

Coming out - výpovědi lesbiček

Text 6.1.B

Tak ještě žiju. A přitom... ŘEKLA JSEM TO! Fuj, a ještě teď je mi při té vzpomínce úplně špatně. Vyalila jsem to na naše večer v obýváku. Přišla jsem k nim a zeptala se, jestli mě mají rádi. „Jo, máme.“ Taťka hned na mě: „Že ty jsi těhotná?“ a „Bereš drogy, vid’?“ „Ale ne, ptejte se dál, třeba se trefíte.“ Pak to mamka zkusila: „Že ty chodíš s Andreou?“

„No, vlastně jo.“ A bylo to venku! Mamka dostala šok, řekla něco v tom smyslu, jestli to myslím vážně, já že smrtelně vážně, a tím pro ten večer skončila její komunikace se mnou. Taťka, že prej to nebudu mít v životě jednoduchý a že jim teď musím dát čas. Ale mluví se mnou normálně. Mamka celej večer brečela a já jsem z toho byla taky celá špatná.

Teď můžu jen čekat a doufat, že se vztah s mamkou vrátí do starých kolejí. Vlastně to ani moc nebolelo, ale taky mi žádný extra velký kámen ze srdce nespádl. Kdybych pár let počkala, určitě bych na to byla víc připravená. Ale už nebudu pořád muset lhát a bát se prořeknutí. A to za to stojí.

* * *

Mé zkušenosti jsou zvláštní. Já jsem se s tím nedokázala smířit ani to nikomu říct. Je mi 25. Skončilo to tenkrát pokusem o sebevraždu a dneska už vím, že zbytečnou – mé okolí to přijalo docela v pohodě. Takže já radím: co nejrychleji se s tím smířit a říct to okolí, nikomu nepřeju, co jsem prožila já.

* * *

Mám už svůj coming out rok za sebou. Byl to opravdu krušný rok. Rodiče mou orientaci prostě nechtěli brát, a tak mě, slušně řečeno, vyprovodili z baráku. Rok jsem se protloukala a hledala sama sebe, abych dnes mohla říct: jsem smířená sama se sebou, jsem, co jsem, a nechci to změnit. Hodně mi pomohli kamarádi, o které jsem se mohla opřít, kteří mi byli vždycky nablízku. A taky láska... Kdybych dneska znova měla projít vším tím „humusem“, asi bych to zabalila na nejbližším stromě... a už bych nebyla. Dnes mě okolí bere spíš jako člověka, než jako „teplou holku“ – prostě si zvykli. S rodiči se o tom už ne bavíme, tak nějak si taky zvykli, možná někde uvnitř doufají, že se změním. Já zas doufám, že časem pochopí i tento „omyl“. Jen mám teď bohužel pocit, že jsem snad jediná na světě... alespoň v místě svého bydliště. Kvůli své „osudové lásce“ jsem přišla o hezké přátelství, a dnes nemám ani lásku, ani fajn kamarádku. A tak se cítím hrozně osamělá...

Coming out - výpovědi lesbiček

Chce se mi řvát. Téma „coming out“. Tolik bolesti, strachu atd. Mám pocit, že situace nebude normální, dokud toto téma vůbec tématem BUDE. Opakovaně si čtu ty příspěvky, čtu si ty příběhy a je mi někdy těžko, přetěžko. Mnohokrát se tu vlastně kříží jednotlivé rubriky a témata, ať už jde o partnerské soužití, vztah k náboženství, toleranci. Vždy to směřuje k jedinému – jinakosti, neboli odlišnosti.

Proč máme uvažovat, zda, kdy a komu „to“ řekneme? Proč my samy používáme výrazy jako „vyrovnala jsem se s tím“, nebo dokonce „smířila“? Je-li přirozené to, co cítíme – a já myslím, že ano – je to celé nesmysl vnucený nám okolím. A proč? Pouze a jedině pro jedno statistický číslo – 4%.

No řekněte samy, uvažuje jinak holka, jak se má „vyrovnat“ s tím, že miluje nějakýho kluka? Trápí se tím, jak šetrně sdělit rodině, že je „na chlapy“? A to se strachem, zda ji pro to rodina neodvrhne?! Přemýšlí, komu ze svých přátel nebo v práci to řekne, že je heterosexuální? Může se vůbec někde ukázat se svým přítelem? Dokonce veřejně a za ruku? Nebo si představuje, zda a jak se má pro ostatní označit jako hetero, aby už nemusela lhát nebo si hlídat, co říká?

Zdá se vám to šílený? Jo, možná to tak je, ale proč by to u „nás“ mělo být jinak?

Ano, blahopřeju všem dívkám, které v sobě našly sílu ke coming outu. Ano, už nemusí „lhát nebo se bát přerěknutí“. A já jim to přeju! Ale přitom cítím, že je to – takhle postaveno – celý nějak vedle. Ksakru PROČ?

Máte snad pocit, že mě to nějak bere? No, máte pravdu, mám s tím totiž velmi bolestnou osobní zkušenost. Ne za sebe, ale... Potkala jsem jednu velmi vzácnou bytost. Jsem šťastná, že jsem ji potkala, a vděčná za lásku, kterou jsme spolu prožily. Proč minulý čas? Inu, „coming out“. Náš vztah skončil, neboť ona nedokázala jít proti všemu lety nastřádanému a živenému okolo sebe a taky v sobě. Já pak už dnes nepláču pro (zřejmě) ztrátu tohoto vztahu, ale víc pro to, jak ona půjde s touto zátěží svým životem dál. Na mně se to pochopitelně do budoucna velmi silně podepsalo taky.

Vždyť – jaká jinakost? Co to je?? Četla jsem nedávno kdesi jednu odpověď F. Gála, kde říká, že přece VŠICHNI jsou jiní než např. on. Na světě nejsou dva stejní lidé. Takže vlastně VŠICHNI jsou JINÍ. Jiní než já, než ty... Celých 6 nebo kolik miliard lidí je JINÝCH. **Tak proč někteří z nich mají trpět jen proto, že někoho milují??**

Homosexualita ve společenském kontextu

Homosexualita je stará jako lidstvo samo a její společenské přijímání se lišilo a liší v různých dobách a v různých kulturách. Společenské postoje k homosexualitě pokrývají širokou škálu od vyložené homofobie (strachu z homosexuálů) až po kladné hodnocení homosexuality jako žádoucího a společensky vhodného chování.

Homosexualita v některých mimoevropských kulturách

Podle amerických výzkumů z 50. let bylo z 76 zkoumaných kultur pouze 27 homofobních (smrtí trestali homosexualitu např. Aztékové a Inkové, ale jinde bylo trestem například pouhé společenské zesměšnění). Zbývajících 49 kultur se k homosexualitě stavělo loajálně nebo homosexuální chování přímo tvořilo součást náboženského, sexuálního a společenského života.

- Na Nové Guinei jsou chlapci ve věku 7–10 uváděni homosexuálním aktem do světa dospělých. Jakmile pak založí rodinu, nesmějí se těchto aktivit nadále zúčastnit.
- Přírodní kmeny v Melanésii umožňují (některé přímo nařizují) navazovat sexuální kontakty s oběma pohlavími, aby lidé měli možnost srovnání.
- Některé kmeny severoamerických indiánů umožňují změnu rodové identity. Jedinci, kteří se cítí spíše příslušníky opačného pohlaví, mohou přijmout opačnou rodovou roli, včetně povinností z ní vyplývajících (u mužů adopce dětí, u žen válečnictví atp.)
- V Mezopotámii, Egyptě i na územích obývaných Židy je doložena mužská prostituce ve starověku. Navzdory praxi se však morálka uvedených kultur stavěla k homosexualitě zamítavě a trestem za homosexuální chování bylo ukamenování.
- V Indii tvoří homosexuálové, bisexuálové a transsexuálové zvláštní skupinu lidí (hidžrů), kteří si uvnitř své komunity utvářejí rodinné vztahy. Rodiče předávají dítě, které je zjevně odlišné, již od útlého věku hidžrům, aby bylo mezi svými a nestávalo se ve většinové společnosti terčem posměchu.
- Islám se staví velmi zamítavě k homosexuálnímu chování, nikoliv však k homosexualitě jako takové. Pokud se gay ožení (homosexualita není považována za překážku) a plní své pevně určené společenské funkce muže, jeho soukromí a případný diskrétní mimomanželský sex nikoho příliš nezajímá. Diskrétní lesbický sex není považován za příliš důležitý a je trestám mnohem mírněji než například cizoložství, protože nemá takové společenské důsledky (riziko nemanželských dětí a majetkových sporů).

Homosexualita ve společenském kontextu

Homosexualita v evropské kultuře

Za zlatý věk homosexuality bývá považováno období starého Řecka. Věřilo se, že dospělý muž homosexuálním stykem předává dospívajícímu chlapci mužnost a sílu. Starší muži z vyšších vrstev vyhledávali a vydržovali své mladé milence, často je adoptovali a umožnili jim společenský vzestup. Podle filosofa Platóna může skutečné souznění nastat pouze ve vztahu mezi dvěma muži, láska mezi mužem a ženou je podle Platóna nižší, přízemnější. Jediný známý případ lesbické lásky představuje básnířka Sapfó, která jako vdaná žena opustila rodinu a odstěhovala se na ostrov Lesbos, kde založila dívčí básnickou školu.

V období Říma byla homosexualita zpočátku přijímána jako „řecký zvyk“ velmi benevolentně, např. do armády byla vybírány přednostně dvojice mužských milenců. Postupně však homosexualita začala být vnímána jako „nedostatek mužnosti“.

Středověk znamenal dlouhou éru odmítání homosexuality pod vlivem židovsko-křesťanské tradice. Dokladem je Karolinský trestní zákoník Karla IV. z roku 1353, podle něhož měly být homosexuální styky krutě trestány. Určité uvolnění přinesla až renesance, kdy se ke stejnopohlavní lásce začali veřejně hlásit významné osobnosti, jako byl například Michelangelo. Homosexualitu připisují historikové i mnohým renesančním papežům.

Na počátku novověku nebyla teoreticky homosexualita tolerována vůbec, navzdory tomu se však značně zvyšuje počet zmínek o její existenci. Na francouzském královském dvoře založila skupina šlechticů řád sodomitů, jehož stanovy zakazovaly členům milostný poměr s ženami.

Teprve na konci 19. století začala širší veřejnost homosexualitu více reflektovat a pro řadu osobností přestalo být existenčně nebezpečné se k ní přiznávat. Poměrně dobře znám je milostný poměr básníků Arthura Rimbauda a Paula Verlaina. Odhalení homosexuálního zaměření však stále mohlo znamenat společenské znemožnění a konec slibně se rozvíjející kariéry. Svědčí o tom případ Oscara Wilda, který byl pro homosexualitu odsouzen na dva roky vězení, bylo zakázáno prodávat jeho knihy (umělecky i lidsky jedinečné), hrát jeho hry a veřejně se o osobě autora zmiňovat. Oproti tomu byla tolerována například homosexualita významného anglického politika Cecila Rhoda.

Nejkrutější pronásledování homosexuálů nastalo v Německu během nacistické éry. Homosexuálové byli již od roku 1934 evidováni v tzv. „růžových seznámech“ a v duchu rasistické ideologie byli viněni za „promrhávání rozplozovací síly mužů“. Během nacismu bylo z homosexuality obviněno přes 50 000 mužů, kteří museli volit buď kastraci, nebo

Homosexualita ve společenském kontextu

deportaci do koncentračních táborů. V koncentračních táborech tvořili homosexuálové zvláštní kategorii označovanou růžovým trojúhelníkem, podle odborných odhadů prošlo tábory asi 10 tisíc homosexuálně orientovaných lidí.

Po 2. světové válce začal v Evropě postupný proces dekriminace homosexuality. V Československu přestalo být homosexuální chování trestné v roce 1961, nadále však platil zákaz sdružování homosexuálně orientovaných lidí. Homosexuální projevy mimo soukromí byly z hlediska legislativy posuzovány jako jednání vzbuzující veřejné pohoršení. Právě nemožnost vyhledat si partnera v důstojném prostředí dostávala homosexuály do nepříznivé sociální situace a nutila je vyhledávat kontakty v nočních parcích, na veřejných záchodcích a podobně. Nízká sociální úroveň takových dobrodružství se stávala příčinou četných psychosociálních problémů homosexuálů a na druhé straně v očích většinové společnosti fixovala dodnes ne zcela překonané stereotypy homosexuála jako asociála, který po nocích obtěžuje ostatní ve veřejných prostorech.

Ke změně společenského klimatu směrem k větší toleranci vůči homosexualitě došlo až v 90. letech. Začala vznikat řada sdružení a klubů pro homosexuály a postupně se prostřednictvím popularizace daří velmi zvolna zvyšovat společenskou míru tolerance vůči homosexualitě. Aktuálními záležitostmi jsou spory o zákon o registrovaném partnerství (nebo partnerském soužití), které probíhají od roku 1996, kdy byl první návrh zákona zamítnut. Prosazení zákona, který by značně zjednodušil život homosexuálních dvojic, však naráží na značné problémy. Při debatách o registrovaném partnerství (partnerském soužití) vychází najevo, že řada publicistů, politiků i příslušníků laické veřejnosti stále zůstává v zajetí iracionálních a neodůvodnitelných předsudků vůči homosexuálům.

V roce 1994 vydal Evropský parlament doporučení členským zemím EU, aby legalizovaly registrované partnerství, a dokonce se těsnou většinou vyslovil pro to, aby registrované páry mohly adoptovat děti. Různé formy registrovaného partnerství jsou dosud uzákoněny v Dánsku (již od roku 1989), Nizozemsku, Finsku, Norsku, Švédsku, Maďarsku, na Islandu, v Belgii, Francii a Německu. Adopci dětí stejnopohlavním párem umožňují dosud pouze islandské zákony.

Homosexualita ve společenském kontextu

Argumenty pro registrované partnerství (partnerské soužití)

- prohloubení lidských práv jedince ve smyslu Všeobecné deklarace lidských práv a ústavní Listiny základních práv a svobod
- zrovnoprávnění sociální menšiny homosexuálů a zlepšení jejich společenského přijímání
- zlepšení postavení homosexuálů v oblasti majetkové a právní (společný majetek, vzájemná vyživovací povinnost, dědictví apod.)
- snížení kriminality a společenské stigmatizace, marginalizace a v důsledku i kriminality homosexuálů
- obohacení pluralitní společnosti o další formy soužití

Časté argumenty proti registrovanému partnerství (partnerskému soužití) a možnosti jejich vyvrácení

- Snížení významu manželství
Instituce manželství je však určena heterosexuálním párům, naopak RP lidem, kteří manželství nemohou nebo nechtějí uzavřít. Zákon o registrovaném partnerství nemá vliv na sňatečnost ve společnosti – není důvod, aby heterosexuálové neuzavírali sňatky při existenci zákona o RP.
- Mravní úpadek společnosti
Není jasné, co je mravním úpadkem myšleno. Registrované partnerství přispěje spíše k trvalosti mezilidských vztahů. Jevy považované za nemravné (sexuální úchyly, pornografie, promiskuita) se týkají homosexuálů stejně jako heterosexuálů.
- Homosexualita je proti božímu řádu (papežský argument, který přejímá řada křesťansky orientovaných politiků).
Lidé svou sexuální orientaci nemohou ovlivnit. Jestliže vše je stvořeno podle božího plánu, pak je i homosexualita božím výtvorem. Podle stejné logiky bychom mohli prohlásit, že proti božímu řádu je například mít modré oči nebo velké uši.

Homosexualita ve společenském kontextu

- Partnerské soužití homosexuálů bude dávat špatný vzor dětem a mít negativní důsledky na jejich psychiku (popř. z nich budou homosexuálové).
Navrhovaný zákon nepočítá s možností adopce dětí, což se často v argumentaci opomíjí. Navíc je velmi nepravděpodobné, že by i výchova dítěte homosexuálním párem měla vliv na sexuální identifikaci jedince – většina homosexuálů se rodí heterosexuálním rodičům. Psychologové se v posledních letech kloní k názoru, že výchova dítěte stejnopohlavním párem v harmonickém vztahu bude v každém případě lepší, než výchova ústavní, a přinejmenším stejně kvalitní jako výchova pouze jedním rodičem.

Postoj Čechů k registrovanému partnerství

	Pro	Proti	Neví
1998	35%	37%	28%
1999	38%	42%	20%
2000	33%	38%	29%
2001	41%	33%	26%

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

Cíle

studenti

- znají základní body zákona o partnerském soužití
- jsou schopni racionálně obhajovat svá stanoviska
- dokážou odhalit předsudky a stereotypní názory v textu
- jsou schopni reprodukovat základní argumenty pro přijetí zákona o partnerském soužití

Velikost skupiny

libovolná

Čas

50 minut

Pomůcky

- kopie textů 6.2.A, 6.2.B, 6.2.C pro každého studenta

Popis / postup

1. Rozdejte studentům texty 6.2.A, 6.2.B a 6.2.C a vyzvěte je, aby k nim zaujali stanoviska. *Které názory vás v článku zaujaly? Se kterými nemůžete souhlasit? Přináší vám texty nějaké nové informace? Co vás nejvíce překvapilo?*
2. Požádejte studenty, aby se rozdělili do skupin podle toho, zda se zákonem o partnerském soužití spíše souhlasí nebo spíše nesouhlasí.
3. Rozdejte studentům kopie „Návrhu zákona o partnerském soužití“. Skupiny dostanou deset minut na to, aby prodebatovali argumenty pro/proti zákonu. Dbejte na to, aby se v této fázi skupiny neslyšely. Studenty rozsadte zpět do lavic a zahajte „Parlamentní debatu o partnerském soužití“. Upozorněte studenty, že cílem každého řečníka je zvrátit závěrečné hlasování ve prospěch svého názoru a že mohou používat jakýchkoliv argumentů, o nichž si myslí, že u shromáždění

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

(ve třídě) zaberou. Určíte pořadí jednotlivých řečníků podle toho, jak se hlásí.

Dobu jednoho příspěvku je vhodné časově omezit. Pokud debata uvázne v mrtvém bodě, ujměte se slova, můžete reprodukovat údaje a názory z Informací pro učitele.

4. Na závěr vyzvěte „poslance“, aby hlasovali o navrhovaném zákonu – jak budou studenti hlasovat nijak nesouvisí s účastí ve dvou skupinách na začátku, zdůrazněte, že kdokoliv může změnit názor. Sečtěte počty hlasů (souhlasím – nesouhlasím – zdržuji se hlasování) a výsledky napište na tabuli.

Hodnocení / reflexe

Nejdříve se ptejte na pocity účastníků během aktivity. *Které příspěvky byly nejpřesvědčivější a proč? Které argumenty podle vás nebyly „fér“? Proč?*

Diskusi je vhodné dále směřovat jednak k problematice registrovaného partnerství, ale můžete se dotknout i politické kultury (např. *Je podle vás korektní, aby poslanec nazýval homosexuály „buzeranty“ a homosexuální chování „prasečinkami“? apod.*)

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

Návrh zákona o partnerském soužití

Zákon

- umožní dvěma osobám uzavřít na matrice registrované partnerství
- dostane registrované partnery do obdobného právního postavení jako manžele (právo na informace v nemoci, společné posuzování domácnosti, právo na vdovský důchod po partnerovi, možnost dědictví atd.)
- neumožní registrovaným partnerům adopci dětí

Důvodová zpráva k zákonu o partnerském soužití

Partnerské soužití osob téhož pohlaví není v právním řádu České republiky zvláště upraveno. Osoby, které (bez ohledu na rozdílnost či shodu pohlaví) spolu pečují o společnou domácnost, či jsou na sebe vzájemně odkázány výživou, mohou uplatnit toliko některá práva v oblasti nájmu bytu, při dědění a v některých sférách sociálního zabezpečení a práva finančního.

V důsledku zrušení trestnosti homosexuálního chování a zejména pak v důsledku zásadních změn v politické, sociální, kulturní a ekonomické oblasti je patrně možno vyjít z předpokladu, že došlo ke změně v základním přístupu občanů ke společenské menšině odlišně sexuálně orientované. Je čas vytvořit i právní rámec a podmínky pro realizaci stejných podmínek existence této skupiny obyvatel, a tak **naplnit ústavní zásadu rovnosti práv a svobod všech občanů bez rozdílu jejich „jiného postavení“, a zaručit tak jejich rovnou důstojnost ve smyslu čl. 1 a čl. 3 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.** To znamená rovněž **respektování práva na státem uznanou formu spolužití a založení společenské jednotky**, která bude hrát v podstatě podobnou roli, jakou má pro většinu heterosexuálně orientovaných občanů rodina založená manželstvím. Společnost zajistí všem možnost uskutečnit v souladu s demokratickými a liberálními hodnotami a s principem občanské tolerance vlastní představu realizace vzájemných citových vztahů s příslušnými důsledky v soukromoprávní a veřejnoprávní sféře.

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

K odlišnostem od úpravy práv a povinností plynoucích jinak z manželství dojde zejména ve vztazích rodinněprávních, kde se **neumožňuje svěření do výchovy nebo osvojení dítěte partnerem, ani nepřipouští pěstounství nebo poručenství osobami žijícími v partnerském soužití**. Rovněž se předpokládají rozdíly i v jiných oblastech, jako v úpravě bydlení, kde se neupravuje společný nájem bytu v rozsahu jako u manželů, mimo jiné i z důvodu ochrany pronajímatelů.

Předkládaný zákon by měl dát homosexuální menšině možnost založit partnerské soužití zákonem uznanou formou, s přesně stanoveným rozsahem práv a povinností. **Stabilizace partnerských vztahů osob téhož pohlaví obecně prohloubí nejen jejich lidská práva, ale motivaci pro založení stabilního životního režimu, který kladně ovlivní jejich sociální vazby, ekonomickou situaci i životní styl. Sníží se i zdravotní rizika sexuální promiskuity, psychické osamělosti a někdy i společenského stigma.**

S ohledem na již používaný termín „partnerské soužití“ navrhuje se zavést tento pojem i do našeho právního řádu. Vyhovuje nejen požadavkům na stručnost legislativního termínu, ale bere zřetel i na důvody evidenční. Shodně jako ostatní pojmy statutové bude moci být užíván pojem „partner“ podobně jako manžel, rodič, osvojitel, atp.

Navrhovaná část pátá zákona o partnerském soužití osob téhož pohlaví vychází ze zákonné úpravy partnerského soužití. Prohlášení o partnerském soužití má právní důsledky z hlediska více oblastí společenského života.

Navrhovaná úprava je v souladu s ústavním pořádkem České republiky a neodporuje mezinárodním smlouvám, kterými je Česká republika vázána.

Navrhovaná úprava není v rozporu s právem Evropských společenství, které právní režim soužití homosexuálních osob neupravuje. Chystaný zákon odpovídá smyslu a záměru Rezoluce Evropského Parlamentu, která členské státy Evropské unie vyzývá, aby zaručily občanům této sexuální orientace plnou rovnoprávnost s heterosexuální většinou společnosti.

Zpracováno podle návrhu zákona, schváleného vládou ČR 17. 9. 2001

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

Text 6.2.A

Homosexuálové ve sněmovně neuspěli

Lidové noviny, 26. 10. 2001 (Miroslav Korecký, Ondřej Bílek)

Zákon o registrovaném partnerství je opět v nedohlednu. Vláda se k němu v tomto funkčním období už vracet nebude.

Gayové a lesbičky se po včerejšku mohou rozloučit s představou, že v dohledné době budou moci přijít na radnici a tam uzavřít registrované partnerství. Poslanci se znovu odmítli bavit o zákonu, který by párům stejného pohlaví umožňoval uzavírat svazky podobné manželství. „Láska dvou lidí nemůže být důvodem k tomu přijímat nějakou normu. Z hlediska této logiky není důvodu nepřijít o měsíc později se zákonem o mnohoženství,“ prohlásil poslanec Marek Benda z ODS, který patřil mezi ty nejrazantnější kritiky. Návrh zákona o registrovaném partnerství do sněmovny přinesla poprvé vláda, ale dopadla s ním stejně jako v předešlých případech poslanci. Za poslední roky to byl už třetí pokus alespoň trochu zrovnoprávnit postavení homosexuálních párů s heterosexuálními. Partnerům stejného pohlaví měl zákon například umožnit právo po sobě dědit či nárok na získávání informací o zdravotním stavu svého druha. Poslanci včera návrh sice přímo nezamítli, ale vrátili vládě k předělání. V praxi však mezi tím rozdíl není. Vláda se k němu už vracet nebude. „V tomto volebním období už to asi nestihneme. Je mi to líto,“ konstatoval vicepremiér Vladimír Špidla.

Proti zákonu protestovali zejména lidovci a ODS. KDU-ČSL je tradičním odpůrcem zavedení registrovaného partnerství, ODS byla až dosud v názoru na tuto úpravu rozdělena na dva zhruba stejně silné tábory. Včera se ale většina ODS přiklonila k odpůrcům zákona a její poslanci vystupovali výrazně razantněji než křesťanští demokraté. „Svět se pootáčí a je v pohybu, ale myslím, že některé věci jsou konstantní a zasluhují si naši úctu,“ vysvětlovala nesouhlas se svazky homosexuálů poslankyně ODS Miroslava Němcová. Její kolega Jiří Payne přímo gayům a lesbičkám nabízel místo partnerství celibát nebo vstup do kláštera. Poslední z řady pokusů o prosazení registrovaného partnerství doprovázel zatím nevídaný tlak ze strany katolické církve. Čeští biskupové vyzvali věřící k podpisu petice, která zavedení úředních svazků homosexuálů odsuzovala. Petici v kostelích podepsalo více než 60 tisíc lidí. O protitah se pokoušeli i homosexuálové. Před týdnem zorganizovali v Praze velký happening, kam jejich požadavky přišla podpořit řada známých osobností. Registrované partnerství zavedlo v minulých letech již sedm států EU. První bylo v roce 1989 Dánsko, po něm následovaly Nizozemsko, Finsko, Švédsko, Belgie, Francie a před třemi týdny i Německo. Mimo EU funguje registrované partnerství např. v Norsku, Maďarsku či na Islandu.

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

Text 6.2.B

Poslanec Tollner k různým návrhům zákona o registrovaném partnerství:

záznam parlamentní debaty z 31. 3. 1999

...Je mi líto, že kolegu Dostála, jinak obhájce kdejakých práv a vzor tolerance, takto nečekaně opět přemohla jeho známá až osvícenská nesnášenlivost, která jej vždycky pravidelně přepadá v momentě, kdy jde o katolickou církev a náš slavný svatý řád (pozn.: Řád německých rytířů), který je též její součástí, a stejně jako když jde o katolíky a konečně o vše, co jenom trochu páchne kadidlem. Jako by katolíci už dávno nebyli menšinou v této zemi. Pokud jde o mne, nerad bych nechal kolegu Dostála v nejistotě a při vší úctě k jinak sexuálně orientovaným dodávám s filmovým klasikem: „Buzerant rozhodně nejsem.“

březen/duben 1998

...Rád bych informoval sněmovnu, že jen v tomto roce, to je do dneška, došlo petičnímu výboru 28 petic s 2018 podpisy vyjadřujícími nesouhlas s tímto návrhem zákona. Další 773 občanů podpořilo obsah těchto petic, jejich podání však nenaplnovala ustanovení zákona o právu petičním. Na mé jméno takové petice přišly tři. Kromě toho jsem v podobném duchu obdržel řadu dopisů. Vzpomenu Národní centrum pro rodinu, některé církevní organizace a další.

Já osobně spatřuji nebezpečí, které by existence takového zákona nepochybně přinesla, především ve zhoršení mravního a právního klimatu společnosti, zdravé a fungující rodině již beztak málo nakloněnému. Rád bych ovšem věděl, jak velká část čtyřprocentní minority, ke které chovám úctu, si tuto normu skutečně přeje, neboť mi připadá, že často nechutná mediální kampaň pro zákon je spíše vedena pro ten humbuk a cirkus sám. Tato kampaň, již jsme všichni adresáti – pochopitelně mladí více než staří – vyúsťuje pak v nepřijatelnou apoteózu jednání homosexuálního, bisexuálního a jiných zvráceností. Chtěl jsem říci prasečín, ale rozmluvili mi to. Myslím, že nejen mě taková situace irituje.

Abych byl stručný, připojuji svůj hlas k těm, kteří navrhují tisk 124 zamítnout v prvním čtení. Paní předsedající, prosím, tlumočte našemu „heterogennímu“ panu ministru kultury, jinak tolerantnímu, že ti nemožní křesťané jsou přece ve státě minoritou. Děkuji.

Parlamentní debata – zákon o partnerském soužití

Text 6.2.C

Zaznělo ve sněmovně

Lidové noviny, 26. 10. 2001

* Proč tento zákon nenabízí obdobné právní možnosti druhovi a družce? Já si nemyslím, že by bylo dobré pro muže a ženu, kteří mají k dispozici tradiční institut manželství, nabízet něco jiného v podobě manželství druhé kategorie alias čert druhé kategorie z Dalskabátů, hříšná ves.

autor zákona, ministr spravedlnosti Jaroslav Bureš

* Křesťanství říká, že existuje alternativa vůči manželství – a to je celibát. Koneckonců i celibát je životem ve společenství božího lidu nebo společenství církve. A pokud někdo touží mít intenzivnější vztahy, pak existuje řádové společenství.

poslanec ODS Jiří Payne

* Lidé, kteří mají odlišnou sexuální orientaci, jsou plnohodnotní lidé jako kdokoli jiný, mají právo na to, aby tento hluboký osobnostní rys našel usnadnění v našem právním systému.

vicepremiér Vladimír Špidla

* Nechci se dožít toho, jak dva pánové vysvětlují svému synovi, který z nich je maminka.

šéf poslanců ODS Vlastimil Tlustý

* Případná pozitiva přijetí zákona pro jednu skupinu osob by nikdy nemohla převážit nad společenskými riziky, která přináší rozbití tradičního, a já zdůrazňuji, výhradního postavení manželství mezi mužem a ženou.

poslankyně KDU-ČSL Vlasta Parkanová

Internetové odkazy a použitá literatura

Gay iniciativa v ČR

<http://www.gay.iniciativa.cz>

STUD Brno (sdružení gayů a lesbiček – studentů)

<http://www.stud.cz>

Internetové stránky s tematikou homosexuality

gay tematika

<http://www.gayman.cz>

<http://web2.004.cz>

<http://web2.kluci.cz>

lesbická tematika

<http://www.lama-web.cz/llk/>

<http://www.lesba.cz>

<http://www.scalex.cz/sophia>

Použitá literatura:

Janošová, P.: Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha 2000.

Brzek A.: Třetí pohlaví. Praha 1992.

